

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030) 10163
Postgiro 58. Abonnementsprijs f 5,50 per jaar. Buitenland f 7,- per jaar, voor
België f 6,-. Losse nummers f 0,30. Verschijnt wekelijks.

UIT HUMANISTISCH OOGPUNT

Zó hadden we een kabinet, en zó zitten we zonder. Dat was een rare ervaring, vooral omdat men nog altijd niet precies weet waarom. Wat dat betreft lijkt het op een heel oude situatie, een paar eeuwen geleden: Bij u, over u en zonder u. Maar toen kwam die fraaie zin dan ook uit de mond van een vijand. Nu is het natuurlijk niet zo, dat wij *niks* weten. Na Veronica, die nog altijd bestaat, en na de REM die compleet geënterd werd, kan men moeilijk doen alsof er geen vuiltje aan de lucht is. De meeste omroepverenigingen zijn dicht nabij hun veertigjarig jubileum. Ze zijn opgericht omstreeks 1925, dus in de periode na de eerste wereldoorlog en vóórdat in 1929 de crisis, in 1933 het nationaalsocialisme losbrak. Veertig jaar is weliswaar tegenwoordig geen mensenleven, maar het is toch nog altijd anderhalve generatie. En zelfs al was het maar één generatie, dan kan men zeggen dat de ideeën en organisatievormen van direct na de eerste wereldoorlog blijkbaar moeilijk te aanvaarden zijn voor de generatie van na de tweede wereldoorlog. Ik wil niet eens beweren dat die jongeren op zichzelf zoveel bezwaar hebben tegen wat de ouderen in hun jonge jaren hebben gedaan. Maar alleen al het feit dat het is gedaan, en dat het zó is gedaan, roept het verlangen wakker om het nu eens anders te doen. Niemand stapt graag in een opgemaakt bed — behalve letterlijk; u ziet hoe onreëel de beeldspraak hier is. En het oedipuscomplex betreft niet enkel vaders en zonen, maar ook de generatie van de vaders en de generatie van de zonen.

Voor velen is het niet de vraag of het nu goed is of slecht is; het moet anders. Ook het goede, als het heel lang duurt en vanzelfsprekend wordt, gaat vervelen. Het was een bar slecht psycholoog die ons verzekerde dat goed voor gaan goed zou doen volgen. Want er zijn mensen, en ze zijn de slechtsten niet, die menen dat „volgen” nooit goed kan zijn.

Achter de kabinetscrisis vanwege het radio- en TV-bestel zit dus voor mij bepaald een element van spanning tussen de generaties. Maar het is niet het enige dat ik erin ontdek. Want het curieuze van juist dit punt is het feit, dat hier de macht én de begrenzing van de rijks-overheid zo prachtig worden gedemonstreerd. Wie wel eens in België komt en wie daar wel eens met de radio of TV te maken heeft, weet dat het daar een staatsbedrijf is. En dat Belgi-

sche systeem is in de rest van Europa minder uitzondering dan wel regel. Natuurlijk bestaan daar allerlei bezwaren tegen zo'n staats-monopolie, zo'n staatsdictatuur, en vrijheids-lievende buitenlanders kunnen allerlei argumenten ontleen aan ons systeem waar immers niet minder dan vijf geestelijke stromingen een eigen stem hebben gekregen. Maar blijkbaar is vijf nog te weinig voor wie zichzelf als een zesde, een zevende, misschien ook een nulde stem beschouwt. Want het is in elk geval niet zo, dat het kritieke onbehagen uitsluitend een zaak van winstbegeerte zou zijn. Het curieuze nu van de kabinetscrisis zit in dit feit, dat hier alleen maar de organisatie-vorm, niet de inhoud van radio en televisie in het geding is. Met andere woorden: *niet* de programma's zoals die werkelijk in onze huiskamers hoorbaar en zichtbaar zijn, maar de instituten, verenigingen, stichtingen of groeperingen die deze programma's maken. Natuurlijk zou dat van volmaakt bijkomstige aard moeten zijn voor iedereen die vorm en inhoud, schijn en wezen weet te onderscheiden. Een kabinetscrisis over het *niveau* van onze volkscultuur is een alleszins redelijke zaak. De kabinetscrisis bijvoorbeeld over de onmogelijke bezuinigingen die men het hoger onderwijs onverhoeds heeft opgelegd terwijl men tegelijkertijd jaar na jaar duizenden jongeren méér naar de universiteiten stuurt en openlijk verkondigt dat in die superieure scholing de enige toekomst-mogelijkheid van ons volk zit — zo'n kabinetscrisis zou een alleszins begrijpelijk geval zijn. En ik weet nog wel tien knelpunten meer, waar telkens de allerhoogste culturele waarden van ons volk op het spel staan. Ze zijn stuk voor stuk belangrijker, wezenlijker, dan de *formele* zaak die nu het kabinet heeft doen kraken en ineenstorten. Tenzij men *werkelijk* meent dat

personalia

GARMT STUIVELING. Geboren 1907. Volgde de H.B.S. te Groningen, Staatsexamen. Studeerde daarna aan de universiteit van Groningen en deed doctoraal examen in 1932. In 1934 gepromoveerd. Sinds 1935 leraar te Hilversum en sinds 1951 hoogleraar aan de universiteit van Amsterdam. Hoofdbestuurslid van het Humanistisch Verbond sinds oprichting.

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 7 maart 1965

een nieuwe ordening van het omroepbestel door de overheid een noodzakelijke voorwaarde is om tot *betere* programma's te komen. Dit namelijk is het enige argument, dat van cultureel standpunt uit aanvaardbaar kan zijn.

Ik zeg dit met enige nadruk, omdat de parallel met allerlei arbeid van humanistische herkomst voor de hand ligt. Vlak na de oorlog had de overheid de geestelijke verzorging in de arbeiderskampen toegestaan aan allerlei kerkelijke instanties, en betaalde daarvoor ook de nodige subsidies. Het heeft moeite gekost, veel meer moeite dan men zich nu nog herinnert, om naast die kerkelijke zorg ook buitenkerkelijke zorg toegestaan en gesubsidieerd te krijgen. Maar het was duidelijk: waar het om ging, was dat buitenkerkelijke, humanistische werk zelf, de inhoud en het niveau van *dit werk* terwille van de vele duizenden buitenkerkelijke arbeiders; al het andere was enkel formele voorwaarde daarvan.

Het volgende punt ligt precies zo. Het heeft jaren geduurd voordat de bestaande geestelijke, kerkelijke, christelijke verzorging van de gedetineerden enigermate werd gewijzigd, zodat ook geestelijke raadslieden van humanistische huize toegang kregen tot de veroordeelden die hun zorg nodig hadden. Natuurlijk kan men zich ergeren aan de ouderwetsheid van overheids-voorschriften op zichzelf, die soms inderdaad een halve eeuw achter zijn bij de nieuwe werkelijkheid. Natuurlijk is men als overtuigd humanist verantwoordigd als er geen rechtsgelijkheid blijkt te bestaan, zodra het ons betreft. Maar die ergernis en die verontwaardiging zijn toch maar bijzaak naast het enig belangrijke: dat wij jaren-lang niet in staat zijn geweest het *werk* te doen op de wijze zoals wij dat nodig achten. Die tijd ligt achter ons, al zijn er nog allerlei moeilijkheden. Onze geestelijke raadslieden doen in gevangenissen en huizen van bewaring hun uitermate belangrijke werk. Nog veel dichterbij ligt de kwestie van de humanistische raadslieden voor de militairen. De beslissing op dit punt is nog kersvers, de arbeid is nog in z'n beginstadium en we zijn vast van plan alle moeilijkheden te overwinnen en alle problemen op te lossen. We verlangen van de overheid niets anders dan het *recht* om dit *werk* te doen, en de middelen voorzover die aan anderen ook worden verstrekt. Want als men de humanisten bij de subsidiëring van allerlei nuttige en noodzakelijke arbeid passeert, zou men de humanisten ook moeten overslaan bij het aanslagbiljet. Als wij volwaardige burgers zijn bij het betalen, kunnen wij geen tweederangs burgers zijn bij het gesubsidieerd worden. In dat opzicht zijn we echt nog niet waar we moeten zijn. Maar — noch bij de arbeiderskampen, noch bij de gedetineerden, noch bij de militairen, noch op al de overige punten waar de humanistische beweging haar arbeid verricht, gaat het om iets anders dan werk dat wijzelf willen

verzetten. Wijzelf, het georganiseerde humanisme zelf, heeft zich bepaalde taken gesteld, niet zomaar omdat wij met onze vrije tijd geen raad wisten, maar om een heel eenvoudige reden: omdat wij menen dat de mens telkens weer hulp nodig heeft. De mens is in al zijn grootheid en vaak onredelijke trots, een hulp-behoevend wezen. Is er één onder u, die kan leven van wat hij zelf produceert? Is er één onder u die brood eet van eigen gezaaid en gemaaid graan, kleren draagt van eigen gesponnen wol of linnen, een huis bewoont dat hijzelf heeft gebouwd, kolen stookt door hemzelf gedolven, lampen heeft branden van eigen makelij? Van de wieg tot het graf is de mens hulp-behoevend, de koningin zo goed als de kantoormeisjes, de ministers-in-ontbinding zo goed als de journaalisten-in-actie die ze interviewen. Die noodzakelijke hulp is zo normaal dat niemand er aan denkt. Maar ze is er niettemin, iedere dag opnieuw. En op sommige momenten wordt ze abnormaal van extra-noodzakelijkheid: bij ziekte, bij ongelukken, bij overstelpende zorgen van allerlei aard. Men heeft vroeger wel gedacht, dat in een nieuwe samenleving iedereen altijd gelukkig zou zijn. Wij weten wel beter: de mens is van nature zó kwetsbaar dat een andere samenleving hun wel beter maar toch nooit afdoende beschermen kan. De enige wezenlijke bescherming van de mens die denkbaar is, is de hulpvaardige medemens. Want het gaat niet enkel om dingen, om geld dat ontbreekt, om een huis dat te klein is, het gaat in de allereerste plaats om een medemens die kan luisteren, om een hart dat begrijpt, om een hand die steun geeft, om de aanwezigheid van iemand die bereid is.

Die dienst kan spontaan zijn, van vrienden, van burens; en dan is het goed. Maar in allerlei verhoudingen schieten vrienden en burens, bij de allerbeste bedoelingen, tekort. Dan is een apparaat nodig, een organisatievorm, een groep mensen die van het dienen hun levenswerk maken. U heeft van mij niet te leren dat u uw vrienden, uw burens moet helpen wanneer dat nodig is. Misschien is de christelijke eis om uw naaste „lief te hebben” wel wat te zwaar. Maar men kan z'n medemens-in-nood vaak best helpen, ook al is men aan lief-hebben niet toe. Men kan hem echter *niet* helpen, als er deskundige hulp nodig is. Dat nu is, wat de humanistische beweging wil en nastreeft: deskundige hulp voor die duizenden in ons volk, die ondanks de welvaartsstaat, ondanks auto's, ijskasten en TV-toestellen, in nood verkeren, en die voorzover zij buitenkerkelijk zijn het best van humanistische buitenkerkelijke zijde hulp kunnen ontvangen. Hier kunnen wij niet anders doen, dan het mogelijk maken. Onze goede wil heeft hier geen andere daad dan een gift. Een gift aan het Steunfonds Practisch Humanisme te Amersfoort, giro 6168; het Steunfonds, dat uw goede wil om de medemens te helpen omzet in de meest reële hulp. Wij moeten het zelf doen, lezers, wij moeten het samen zelf doen.

G. STUIVELING

Humanistische Correspondentiekering voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 30 ct aan postzegels insluiten.

(adv.)

VAN MENS TOT MENS IN DE GEVANGENIS

In de jaren na de tweede wereldoorlog is de belangstelling voor het gevangeniswezen opvallend toegenomen. Kranten en tijdschriften, radio en televisie besteden niet alleen aandacht aan spectaculaire rechtzaken en wetenschappelijke verhandelingen, zij gaan zelf op onderzoek uit, ook in de gestichten, en zij confronteren ons op veel directer wijze dan vijftig jaar geleden voor mogelijk werd gehouden met de problemen van misdaad en straf en met de delinkwent persoonlijk.

Ik geloof dat we die ontwikkeling kunnen toejuichen, omdat de delinkwent mens is, met wie wij door een gemeenschappelijke menselijkheid verbonden zijn, en voor wie wij ons derhalve verantwoordelijk voelen.

Nu echter veel meer mensen hierover gaan meedenken en meepraten blijkt pas hoe moeilijk het is de emoties in bedwang te houden en de juiste verhoudingen niet uit het oog te verliezen. Ik hoop die klippen in mijn praatje te omzeilen.

In ons land is de criminaliteit wel een ernstig, maar geen verontrustend verschijnsel.

Ernstig, omdat ieder delict leed veroorzaakt. Dat geldt in de eerste plaats voor het slachtoffer van de misdaad en zijn naaste omgeving, maar ook voor de delinkwent, die er zich als regel wel degelijk van bewust is schuldig te zijn en die daaronder ook lijdt.

Ernstig is de criminaliteit bovendien, omdat ieder delict het rechtsbewustzijn van de gemeenschap geweld aan doet.

In feite heb ik hiermee al aangegeven dat een oplossing voor de problematiek van misdaad, straf en delinkwent niet voor het grijpen ligt. We hebben te maken met drie partijen waar-tussen een duidelijke spanningsverhouding bestaat.

Verontrustend is de criminaliteit in ons land echter niet; dat blijkt uit het percentage veroordeelden.

Omstreeks negentig procent van de bevolking komt nimmer met de strafrechter in aanraking, slechts vijf procent maakt kennis met de gevangenis en een vijfde gedeelte daarvan, d.w.z. één procent van de bevolking, recidiveert.

Nu moet hier wel aan worden toegevoegd dat die cijfers geen juist beeld van de werkelijke criminaliteit geven. Immers, lang niet alle misdrijven worden bij de politie aangegeven, bovendien brengen niet alle aangegeven misdrijven het tot een veroordeling van de dader. Enerzijds niet omdat strafvervolgning niet nodig is of ongewenst wordt geacht, anderzijds omdat de dader onbekend blijft.

Misschien mag ik nog enkele cijfers noemen. Op dit moment zijn in de inrichtingen van justitie, dat zijn de huizen van bewaring, de gevangenissen, de rijksasielen voor psychopaten en de rijkswerkinrichtingen, omstreeks vierduizend mensen opgesloten. Meer dan de helft is nog niet veroordeeld en ondergaat een preventieve hechtenis in een huis van bewaring. Een groot deel van de veroordeelden ondergaat een korte of zeer korte gevangenis-

straf. Het aantal lang en zeer lang gestraften in ons land is klein.

In vergelijking met de ons omringende landen blijken wij een braaf volk te zijn.

Wanneer er desondanks in Nederland zoveel aandacht aan het gevangeniswezen wordt besteed, en hier en daar sprake is van onzekerheid, zelfs van ongerustheid met betrekking tot de berechting en de bejegening van de delinkwent dan moet de oorzaak ergens anders dan in de zoëven genoemde cijfers gezocht worden.

In zijn openbare les, gegeven bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon lector in het penitentiair recht aan de katholieke universiteit te Nijmegen wijst dr. G. H. Veringa op het groeiende saamhorigheidsgevoel ten opzichte van en het toenemende besef van verantwoordelijkheid vóór de delinkwent. „Meer dan vroeger”, merkt hij op, „beseffen wij dat de delinkwent bij ons hoort, dat de gemeenschap zijn volle verantwoordelijkheid jegens hem blijft behouden.”

Al klinkt die gedachte sommige mensen (ik denk niet in de laatste plaats aan hen, die op dit moment van hun vrijheid beroofd zijn) wellicht wat vreemd in de oren, toch geloof ik dat in deze opmerking veel waarheid schuilt.

De moderne communicatiemiddelen, die ik al eerder genoemd heb, zijn ook hier bezig barrières op te ruimen en afstanden te verkleinen. Zij brengen de mensen dicht bij elkaar en drukken ons met de neus op de omstandigheden waaronder anderen moeten leven.

Welke vragen met betrekking tot het gevangeniswezen houden ons bezig? Ik zal geen volledige opsomming geven, noch ieder punt uitvoerig behandelen, maar ermee volstaan hier en daar iets aan te duiden.

Daar is in de eerste plaats het gesprek over de rechtvaardiging en het nut van de vrijheidsstraf, de straf waarvoor ik nu alleen uw aandacht vraag.

De vrijheidsstraf is bedoeld als een leed. De delinkwent heeft met zijn daad een leed veroorzaakt en daarmee een balans uit zijn evenwicht gebracht. Dat evenwicht moet worden hersteld, er moet boete worden gedaan. Het woord boetedoening is hier niet misplaatst. Boeten betekent iets herstellen; denkt u maar aan de visser, die zijn netten boet, dat wil zeggen zijn netten repareert, herstelt.

Los van alle rechtsfilosofische problemen, die hierbij opduiken en waar wij nu beslist niet uit kunnen komen, dringt zich de vraag op of door middel van de vrijheidsstraf, zoals wij

personalia

P. A. POLS. Begon zijn werkzaamheden bij het Lager Onderwijs, diende daarna 17 jaar in verschillende functies de Nederlandse Kinderbescherming en is sedert 1954 belast met de leiding van de humanistische geestelijke verzorging van gedetineerden.

een lezing voor de avro-microfoon van dinsdag 2 maart 1965

die thans kennen, alleen maar een leed wordt toegebracht. Is die straf niet mede een kwaad, zodat hij tevens schade berokkent, zowel aan de delinkwent als aan zijn naaste omgeving, in het bijzonder zijn gezin, en willen wij die schade mede voor onze verantwoordelijkheid nemen?

Vrij algemeen neemt men aan dat de vrijheidsstraf van meer dan vijf jaar uitgesproken deformerend werkt. Dr. Veringa, die ik eerder citeerde, merkt elders in zijn openbare les op dat op dit moment in deze strafsoort veelvuldig en in belangrijke mate de negatieve randeffecten overheersen.

Moet daarom de vrijheidsstraf worden afgeschaft? Ik weet het niet. Wel weet ik, dat het zoeven gesignaleerde feit ons noodzaakt tot bezinning op mogelijkheden tot eliminatie van die negatieve randeffecten.

In dat verband is het goed, en daarmee kom ik aan het tweede punt, aandacht te besteden aan de gebouwen waarin de vrijheidsstraf wordt ondergaan.

In de uitvoerige nota, die de Minister van Justitie verleden jaar aan de Tweede Kamer van de Staten-Generaal heeft uitgebracht wordt opgesomd welke vernieuwingen er in de jaren na de tweede wereldoorlog tot stand zijn gekomen. Dat is inderdaad heel wat, maar er zijn nog steeds gestichten, die het tonnenstelsel kennen en andere ernstige tekorten vertonen.

Er is meer nodig om te voorkomen dat de delinkwent, bij ontslag uit de gevangenis, in sociaal, psychisch en geestelijk opzicht er niet slechter aan toe is dan toen hij werd ingesloten.

Tegenwoordig spreken we graag over penitentiare behandeling, d.w.z. we willen de tijd in afzondering doorgebracht benutten om de delinkwent zo goed mogelijk voor te bereiden op zijn terugkeer in het maatschappelijk leven. Met dat oogmerk ontmoeten we tegenwoordig in de gestichten maatschappelijke werkers, geestelijke verzorgers, psychologen en psychiaters, doch hun bijdragen dragen nog te veel het karakter van incidentele hulp. Van een werkelijke systematische behandeling kan men beslist nog niet spreken.

Daar is tenslotte de bejegening van de delinkwent in de gestichten en bij terugkeer in de maatschappij. „Wie eens steelt, is altijd een dief”. Een hoogst merkwaardige uitspraak, die paste in de statische mensopvatting uit de vorige eeuw, toen Lombroso zijn eerste ontdekkingen deed en daar zo blij mee was dat hij zijn vondsten ging verabsoluteren. Maar, nadere onderzoeken rechtvaardigen dit standpunt in geen dele. Desalniettemin blijft het fabeltje van de altijd stelende dief de houding van menigeen bepalen.

Die houding is niet alleen in strijd met de waarheid, hij is voor de delinkwent funest. Ongewild, onbewust beantwoordt ieder van ons aan de verwachtingen die anderen omtrent ons hebben. Dat geldt ook voor de delinkwent, die er aan ten gronde kan gaan wanneer hij niet anders hoort dan dat de verwachtingen ten opzichte van hem laag genoemd staan.

Er is in de achter ons liggende jaren veel gesproken en geschreven over een noodzakelijke vernieuwing van het gevangeniswezen. Die vernieuwing voltrekt zich langzaam. Verbouwingen van gestichten, om nog maar te zwijgen van nieuwbouw, vragen geld, bouwmaterialen, bouwarbeiders. Stuk voor stuk schaarse artikelen.

Een verdergaande integratie van het maatschappelijk werk, de geestelijke verzorging en psychotherapie is afhankelijk van het aantal specialisten dat zich voor het werk in de gestichten meldt. Dit aantal is klein.

Waar geen man extra voor nodig is, wat geen cent kost is wijziging van onze houding ten opzichte van de delinkwent. We moeten die domme uitspraak over een eens en daarom altijd stelende dief naar de rommelzolder verbannen en, zonder in het andere uiterste te gaan vervallen, vanuit een reële en tevens stimulerende mensvisie de delinkwent tegemoet gaan treden.

Dat doen, als ik zo onbescheiden mag zijn, de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond, die tien jaar geleden als humanistische geestelijke verzorgers tot de strafgestichten van justitie werden toegelaten. Zij zijn niet de enigen die als gelijkwaardigen en in grote openheid de delinkwent tegemoet treden, maar deze houding ligt wel diep in hen verankerd, omdat hij voortspruit uit hun humanistische levensovertuiging.

Aan de humanistische mensvisie liggen twee postulaten ten grondslag, die ik u wil voorleggen:

1. de mensen zijn van dezelfde structuur en organisatie;
2. zij hebben deel aan en zijn aangelegd op de wereld.

Mag ik deze twee punten in het kort toelichten?

Het is zonder meer duidelijk dat er grote verschillen tussen mensen bestaan. Zij verschillen in lichaamsbouw, huidskleur, intelligentie, gevoelsleven enz. enz. Er is echter een fundamenteel punt van overeenkomst, nl. het vermogen van de mens om zijn eigen leven te maken.

De bestaanssituatie van de mens is uniek. Het dier wordt geleid door zijn driften en instincten, die feilloos bij hem werken. Daardoor

GIRO
6168

Stichting Steunfonds
Praktisch Humanisme
te Amersfoort, Curaçolaan 16 c

gaat het dier er ook niet aan ten onder. De mens daarentegen kan slaaf van deze krachten worden en tot erger dan beestachtigheid vervallen; hij kan niet volstaan met zelfbevrediging, maar dient, op straffe van ondergang, gericht te zijn op zelfverwerkelijking. De mens, anders gezegd, móét zijn eigen leven maken.

Maar hij kan dat ook, toegerust als hij is met een aantal natuurlijke vermogens. Omtrent de herkomst van die vermogens weet hij niets, hun aanwezigheid en werking ervaart hij iedere dag.

Met deze vermogens is de mens niet willoos aan de omstandigheden overgeleverd. Hij kan kiezen uit voorhanden mogelijkheden, zelf zijn koers bepalen, zichzelf een taak in het leven stellen en ook vreugde beleven in de bereikte resultaten, hoeveel inspanning, hoeveel moeite dat alles hem ook gekost heeft.

Men moet niet blindelings op de onfeilbare werking van deze natuurlijke vermogens vertrouwen. Het is nodig zich zo nu en dan rekenschap te geven van doen en laten en zich te bezinnen op de verdere koers.

Het is echter noodlottig deze natuurlijke vermogens met louter wantrouwen tegemoet te treden. De ervaring leert dat ieder van ons in staat is tot een echt menselijk leven. De pogingen mislukken soms. Altijd bevindt de mens zich tussen goed en kwaad. Het ergste wat hem kan overkomen is stilstand en ongehoof in eigen mogelijkheden. Dit alles geldt ook voor de delinkwent, die mens is, net als u en ik.

Het tweede uitgangspunt stelt dat de mens deel heeft aan en aangelegd is op de wereld.

De enkele mens is naar zijn aard medemens. Hij kan slechts leven in gemeenschapsverband en ook niet anders dan gemeenschapsverband tot stand brengen. Waar wil en mogelijkheid tot communicatie ontbreken bestaat verkilling, die tot afbraak leidt.

Overigens treden enkeling en gemeenschap beide als principieel oorspronkelijke gegevens naar voren, die niet zonder meer uit elkaar kunnen worden afgeleid of tot elkaar kunnen worden herleid. Waar de enkeling van de gemeenschap mag eisen dat hij in zijn menselijke waardigheid en ontplooiingsmogelijkheid niet wordt aangetast, dient hij begrip te tonen voor het eigen karakter van de gemeenschap wiens taak het is het recht te beschermen en de belangen van allen zo goed mogelijk te dienen.

Via deze gedachtengang is de vrijheidsbenaming waarschijnlijk nog wel te accepteren, maar niet een vrijheidsbenaming die de menselijke waardigheid aantast.

Op grond van deze overwegingen is een houding tegenover de delinkwent mogelijk en vanzelfsprekend, die niet alleen zijn lijden wil verzachten, maar ook een perspectief kan openen waarin voor het beeld van de eens en daarom altijd stelende dief geen plaats meer is.

Overigens stellen de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond zich niet alleen tot taak acute nood te lenigen en leed te verzachten, hoe belangrijk dit ook is.

Hun doeleinden reiken verder. In wekelijkse individuele gesprekken en in groepsverband zijn zij systematisch bezig het brede terrein van geestelijke mogelijkheden te verkennen en zo de basis te leggen voor een levensovertuiging (die niet die van de raadsman behoeft

„De Ark”

Humanistisch Vakantie- en
Conferentie-oord

Belvédèrelaan 14

N U N S P E E T

★

Goede verzorging,
mooie omgeving

VRAAG FOLDER

te zijn) met behulp waarvan de delinkwent voor zichzelf een weg kan uitstippelen waarlangs hij kan komen tot een leven dat de moeite waard is.

Steeds meer gedetineerden blijken aan deze contacten behoefte te hebben. Bereikten de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond het eerste jaar omstreeks honderd gedetineerden, thans vragen per jaar meer dan achthonderd gedetineerden contact met een geestelijk raadsman. In de ruim veertig strafgestichten van Justitie staan thans vijf en vijftig vrijwillige geestelijke raadslieden te hunner beschikking. Vrijwillige medewerkers, die twee, soms drie of meer avonden per week in een gesticht doorbrengen. Er zijn er bij die dit werk nu tien jaar doen en er nog niet aan denken er mee op te houden.

Wat zij doen en de wijze waarop zij het doen heeft recht op de belangstelling van de gehele Nederlandse bevolking. Het is een volwaardige bijdrage tot leniging van geestelijke nood bij medemens, verricht op een wijze die volledig past in het streven naar vernieuwing van het Nederlandse gevangeniswezen.

P. A. POLS

leven

„Leven is niet slechts Leven alleen

Doorgeven is het

De Vlam van de Liefde

Het vuur van de kennis

Het water der klaarheid

't Vermogen der tranen

't Vermogen te lachen ...

Doorgeven is het

Van geslacht tot geslacht

Van hand tot hand

Van in de beginne, tot aan het einde der tijden

Het Leven van 't Leven

Het Leven onsterfelijk”.

Bertus Aafjes

CRISIS

Terwijl ik dit schrijf zitten wij zonder regering. Nou ja, helemaal zonder zitten wij nooit, want wij hebben nog een demissionaire regering. De ministers krijgen pas ontslag als er nieuwe benoemd zijn. En als ze allemaal weg zouden willen lopen zou dat niet eens kunnen, want dan zou de Koningin het ontslag gewoonweg niet geven. Maar toch, de regering staat wel op een heel laag pitje.

Ik zal hier niet gaan schrijven over het geschil, dat de aanleiding is geworden tot wat men algemeen een kabinetscrisis noemt. Ik weet, dat er onder humanisten verschillend over wordt gedacht en het is hier niet de plaats deze zaak aan de orde te stellen. Dat moet iedereen die er een mening over heeft maar in zijn eigen politieke partij doen, als hij die heeft. Ik zou mij daarbij kunnen voorstellen, dat zij hun verschillende zienswijzen afleiden uit hun humanistische overtuiging. Dat komt voor. Niet allen die van eenzelfde punt vertrekken komen op dezelfde plaats terecht.

Het aardige is nu, dat wij van zo'n kabinetscrisis zo weinig aan den lijve ondervinden. De straatlantarens blijven branden, het huisvuil wordt opgehaald, er komen maandelijks enkele duizenden woningen gereed en denk maar niet dat het nu afgelopen is met het belasting betalen. O nee!

Het is mij wel bekend, dat het branden van de straatverlichting en de bedrijvigheid van de gemeentelijke reinigingsdiensten niet bij de wet of een Algemene Maatregel van Bestuur zijn geregeld. De gemeente moet ook wat te doen hebben. Maar de gemeente is weer een stukje van het grote geheel en wellicht hebben sommigen onder u al wel vernomen, dat zij op hun beurt ook weer heel wat met de landsregering heeft te maken.

Alles gaat door. Ik dacht dat de landsregering, de ministers en de volksvertegenwoordiging, te vergelijken zijn met een kleine maar sterke motor, die het enorm grote vlieg wiel van het ambtelijke apparaat in beweging zet. Als de motor stilstaat blijft het vlieg wiel nog een lange, zeer lange tijd door draaien.

Men kan niet zeggen, dat het Nederlandse volk zich met deze toestand ongelukkig voelt. De voetbalwedstrijden gaan ook door en het maandloon wordt op tijd uitbetaald. Maar er is wel even een verhoogde belangstelling voor de openbare zaak. Men leest de namen en ziet op het kijkglas plotseling de gezichten van personen die men geheel uit het oog had verloren. Men leert bovendien verscheidene pikante details kennen van de levens- en eetgewoonten van deze mensen in wier handen wellicht het lot des vaderlands ligt. Hun doen en laten wordt van stap tot stap gevolgd en

de geringste hunner handelingen schijnt een diepe zin te hebben.

Maar ook zij die nog niet onmiddellijk bij het dramatische gebeuren zijn betrokken worden met meer dan gewone aandacht gevolgd. Van de heer A. wordt meegedeeld, dat hij geheel alleen in het Witte Paard een kop koffie heeft gedronken. Men vraagt zich af: „Waarom zo alleen? Is hij geïsoleerd? Speelt hij niet meer mee?” En als hij morgen met de heer B. samen heeft gezeten kan het gebeuren dat uit betrouwbare kring wordt meegedeeld, dat de heren A. en B. het eens zijn geworden. Waarover? Dat is nog niet bekend, maar hardnekkige geruchten beweren, dat zij gezamenlijk de heer C. een stok tussen de benen zullen werpen. Deze heer C. is er intussen op betrapt, dat hij met zijn vrouw heeft gewinkeld. Nou, dan zit hij nog niet geheel aan de grond. Maar wat moet dat schijnbaar argeloze winkelen? Daar zit zeker iets achter. Een staatsman winkelt niet in zulke bewogen dagen. Hij wil ons ongetwijfeld op een dwaalspoor brengen. Nu wordt er dag en nacht bij zijn huis gepost. Maar vergeet onderwijl in alle zorgen de heren D. en E. niet. Zij zijn samen bij F. op visite geweest. Een hoogst belangrijke wending in de ontwikkeling! De heer E. heeft het huis ruim 25 minuten eerder verlaten dan D., waaruit doorgaans welingelichte kringen opmaken, dat F. halsstarrig was en D. ook niet van zienswijze wil veranderen. Het schijnt nu, dat E. een goede kans maakt, vooral als enkele uren later blijkt dat hij tegelijk met A. en C. op de cocktailparty van de ambassadeur van Patagonië in een hoekje heeft staan praten. Gedurende 7 minuten, aldus meldt onze speciale correspondent.

Zo neemt de belangstelling van uur tot uur toe. Een wedstrijd om de Europacup verkrijgt nauwelijks méér aandacht. De landsregering wordt het gesprek van de dag en de kinderen, die de raadselachtige taal horen en er uit afleiden dat het wel weer niet voor hen bestemd zal zijn, luisteren extra scherp en sluiten op school weddenschappen af.

Zij trachten relaties aan te knopen van gevallen en opstijgende politici. Kortom, zij drinken de lessen in de staatswetenschap in als een droge spons.

Wij menen dat dit alles een voortreffelijke uitwerking heeft op de in deze tijd zo droevig verschralende belangstelling voor de publieke zaak. En daarom zijn wij er van overtuigd, dat een kleine kabinetscrisis op zijn tijd gunstig is voor de democratie. Maar die moet dan natuurlijk ook weer niet al te lang duren, want onze belangstelling is maar vluchtig.

H. H.

lezingen voor de radio

zo. 14 mrt. 9.45 uur VARA: P. Spigt: „De roeping van Maigret”.

di. 16 mrt. ± 22.00 uur: Televisie-uitzending.

zo. 21 mrt. 9.45 uur: P. N. Kruyswijk: „De laatste eer”.

zo. 28 mrt. 9.45 uur: H. Bongers: „Geef ons de middelen”.